

מראי מקומות- עבודה זרה ע"ו

קבלו פליטת שלמים של היום, ואינן נאכלין אלא למחר, כזמן שלמים דהשתא. וא"כ, נמצא דממעט זמן אכילת קדשים, והרי אסור לעשות כן, לפי שמביא קדשים לבית הפסול. והביא דתוס' תירצו דכיון דלמחר גם הוי התירא, א"כ אין לחוש לכך, שהרי נ"ט בר נ"ט דהתירא הוא שהוא מותר, דהכא בליעת השפוד הוא חד נותן טעם, וכשחוזר ופולט בקדשים דמחר הוי נ"ט בר נ"ט, ושוב אין לחוש לו. אבל כ' הריטב"א דזה אינו מיישב מה דאי' בגמ' בסמוך, דאמרי' דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא שלמים, דכי הדר בשיל בה למחר חטאת או שלמים, חטאת דלמחר ושלמים דהאידנא בהדי הדדי שלים זמנייהו. וכ' דזה ודאי ק', דסוף סוף הרי יש בשלמים טעם בשר חטאת, וממעט מפני כן אכילת שלמים ומביאין לבית הפסול, לפי שהשלמים נאכלין לזרים ולנשים ולעבדים, ועתה מפני טעם החטאת שבהם, אינם נאכלין אלא לזכרי כהונה כדין חטאת. ובהא לא שייך לומר דהוי נ"ט בר נ"ט, דהא כאן לא הוי נ"ט דהתירא, דהכא הוי טעם דאיסורא, שהרי החטאת אסור לזרים ולנשים ועבדים כחתיכת איסור תורה. וע"ש שהאריך לומר דגירסא שלנו מוטעה, וכ' דעיקר הגירסא הוא שיש כאן הגעלה, ונמצא דקודם בישול של כל יום ויום איכא ג"כ הגעלה, וכיון שכן, שוב אין כאן נתינת טעם, וכיון שאין טעם בראשון, שוב אין הראשון יכול ליתן טעם בהשני, אלא השני מבטל את הראשון.

(ה) ר' אשי אמר לעולם כדאמרן מעיקרא, הכא התירא בלע, הכא איסורא בלע, וכו'- כ' הריטב"א דמכאן דקדק הראב"ד דכלים של פסח, ואפי' השפודים והאסכלאות, בהגעלה סגי בהו, דהא התירא בלעי, שהרי חמץ הי' היתר בשעת בליעתם. אבל כ' הריטב"א דרוב ראשונים והגאונים חולקים על הראב"ד, וס"ל דזה נחשב דאיסורא בלע, דמה דאי' הכא דהתירא בלע, הביאור בזה הוא דלא הי' בזה שם נותר בכלל בשעת הבליעה, משא"כ בחמץ, דאף קודם פסח הרי שם חמץ עליה,

(א) יגיד עליו רעו, תנא הכא ליבון וה"ה להגעלה, וכו'- העיר האור החמה, הרי לכא' ע"י הליבון הכל נשרף, והוא כעין חדתי, וא"כ למה יש לו לעשות גם הגעלה. וכ' דאולי הענין הוא כמש"כ רש"י (ד"ה א"ל אביי), דענין הגעלה הוא לכפות את הכלי להקיא מה שבלע, ולכך צריך לעשות מקודם הגעלה כדי שהכלי יוציא, ואח"כ עושה ליבון שענינו שריפת הכלי עצמו, וסיים דאם באמת יעשה קודם את הלבון, י"ל דלא שייך אח"כ שוב להוסיף הגעלה.

(ב) כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו- הק' הריטב"א, הא כאן מיירי שבלעי השפוד והאסכלא טובא ע"י האור, וא"כ לכא' לא סגי להו להכשיר אלא ע"י ליבון, ומה מהני מה שכל יום ויום חוזרין וצולין בהן, הלא הליבון צריך שתשיר קליפתן כדאי' בגמ', או כדאי' בירושלמי דצריכין להיות הנצוצות מנתזין ממנו. וא"כ, נמצא שלא יצאתה בליעת היום כולה בגיעול דמחר אלא מקצתה, והנותר יוצא בבשול ביום שלאחריו והו"ל נותר. ותי' דהשתא ס"ל לרבה דכיון שנפלט רוב בליעתו בעודו היתר בגיעול של כל יום ויום לבדו, שוב אין לחוש למה שנשאר בו, לא מחמתו ולא מחמת מה דאמרי' דאם חם מקצתו חם כולו, לפי שאינו אלא משהו שנשאר, ולהא מיהת מהני מה דבלע התירא, אף לפי הה"א.

(ג) כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו- ע' בחתם סופר שהביא מה שהק' הפלתי (ק"ג, ו') דהא איכא שבת, דא"א לבשל, וא"כ מה שבישל ע"ש יהי' נעשה נותר בשבת דא"א לבשל. וכ' דמ"מ א"ש דליבון לא בעי, שהרי סכ"ס האיסור נפגם, וא"כ שוב אי"צ ליבון, ומ"מ צריך מריקה ושטיפה, כיון דנעשה נותר קודם שנפגם, ע"ש באריכות.

(ד) תינח שלמים, דכיון דלשני ימים מיתאכלי, מקמי דניהוי נותר קא הוי גיעול, וכו'- הק' הריטב"א בשם תוס', אמאי ניחא, הרי הוא ממעט זמן אכילה של שלמים של מחר, שהרי

במים דוקא, ולא בשאר משקין (וע"ע בתוס' רי"ד שהבאנו לעיל).

(ח) **ונועצה עשרה פעמים בקרקע- פרש"י**, אע"פ ששפה, גם צריך לנעוצה. וכ' הר"ן על המשנה (לט: בדפי הרי"ף) דס"ל לרש"י דכדי להתירה בצונן צריך שיפה וגם נעיצה, ומה דשייר במתני' כ' הברייתא. וכדי להתירה בחמין, צריך הגעלה או ליבון. וכ' הר"ן דפי' זה אינו מחוור, דמ"ש בהכשרה זו דשייר מקצת של ההכשר, ובשאר כלים לא שייר כלום. ועוד, הא פשטא דעובדא דשבור מלכא לא משמע כן, שלא הזכירו בו שיפה כלל, אלא נעיצה. וכ' הר"ן דלפיכך פירשו אחרים שבאמת יש ב' אופנים של הכשר, או ע"י שיפה או ע"י נעיצה, בכדי לחתוך בה צונן, ובכל חד מיניהו סגי. **אלא** דכ' דעדיין יש להעיר לכל השיטות, למה לא הזכירו כאן אלא הדין לבון לשפוד ואסכלא, ודין הכשר בצונן לסכין, ולא דין הכשר חמין לסכין או הכשר צונן לשפוד ואסכלא. ותי' דכיון דכבר שנינו דמה שדרכן להגעיל צריך הגעלה ומה שדרכו ללבן צריך ליבון, לכן לא הי' צריך לשנות דלחמין צריך הגעלה או ליבון. ומה שהי' צריך לשנות הא דלבון בשפוד ואסכלא, היינו משום דלקדשים אין צריך כ"כ, אלא הגעלה, ולכן הי' צריך לשנות דלגבי חולין צריך ליבון דוקא. אבל לא הי' צריך לשנות הא דצריך לצונן לשפוד ואסכלא, דפשוט הוא דסגי בהדחה, כדין כל כלי תשמיש של צונן. ורק בסכין, דקיי"ל דאגב דוחקא דסכינא בלע מה שחותכין ממנו, ואפי' בצונן, ולכן קתני הכשרו. ועוד הביא הר"ן מאחרים שאומרים דשיפה דמתני' באמת במקום הכשר גדול עומדת, ואפי' לחתוך בה רותח.

(ט) **אידיכר מה דעבדת באורתא- כ' תוס'** דנראה דלא חטא באטי בזה, שהרי עדיין הי' עבד קצת, שהי' מעוכב גט שחרור. והק' **החתם סופר**, א"כ למה באמת לא נעץ לו י' פעמים בקרקע. וע"ע מה שהק' על מעשה זו, וע' מש"כ לתרץ באריכות קצת.

וא"כ זה נקרא דאיסורא בלע. ועוד כ' הריטב"א חילוק אחר בין איסור נותר לאיסור חמץ בפסח, דבאיסור נותר, אין הנותר אוסר אלא בנותן טעם, ולאחר הגעלה שוב אינו נותן טעם, משא"כ בחמץ בפסח, דאוסר במשהו, אפי' לאחר הגעלה עדיין נשאר שם משהו של בליעת חמץ, ויש לחוש לזה, ולכן לא סגי בהגעלה, אלא צריך לבון דוקא.

(ו) **יורה קטנה בתוך יורה גדולה, יורה גדולה מאי- ע' בתוס' רי"ד** שהביא שי"א שצריך להגעיל את היורה הגדולה תחלה קודם שיגעיל בתוכה כלים קטנים, שאם לא יגעילנה מקודם, הפליטה שלה של איסור חוזרת ונבלעת באותן הכלים. וי"א שלאחר שהגעיל בתוכה את הכלים צריך הגעלה מפני שבלעה את פליטתן, אבל הכלים עצמן שתוך היורה גולה אינן בולעין את פליטת הגדולה, דכל זמן שהן טרודין לפלוט אינן בולעין. ועוד יש מי דס"ל דהכל מותר משום נ"ט בר נ"ט. והוא כ' דהנכון הוא דמותר להגעיל אף ביורה אסורה, ובלבד שינקוה יפה שלא יהי' מלא זוהמא. ואותו הגיעול שהיא פולטת הוא מתבטל במים עד שהמים הן מותרים לשתיי'. וכיון שבטל הגיעול במים, אין בו כח לאסור את הכלים, שכשהן בולעים, לא הגיעול לבדו הן בולעין אלא המים שהגיעול מעורב בהן, והרי אותן המים מותרין בשתיי'. וכן הגיעול שיצא מן הכלים נתבטל במים, וכשבולעת היורה הגדולה, מן המים בולעת שהגיעול מעורב בה ולא הגיעול לבדו, ואותן המים הם מותרים בשתיי'.

(ז) **גדנפא, וכי- ע' בריטב"א** דכ' דכלי גדול דבעי הכשר ואי אפשר להכשירו כאחת, מכשירו בב' פעמים, ובלבד שיעדיף בינתים כדי שיתכשר כולו. והביא עוד שהק' הראשונים היאך מכשירין יורה של נכרים בדידה גופה, דהא פלטה איסורה במים, ואין במים שבתוכה ששים כנגד אלה, ונמצא שנאסרו המים וחוזר הכלי ובלעו. והביא מדברי רבנו הגדול שכן כחן של מים להפליט ולא להבליע איסור בכלים, שהן קשים כל זמן שהם בכחן, כי אין פליטת איסור הקלוש מבטל כחן, אא"כ נפל בו הרבה עד שנשתנו מראיתן. וכ' דלכן לא התירו הגעלה אלא